

УДК 346.3:339.142+347.77

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.3.15>

Костянтин Оверковський,
аспірант кафедри цивільного права і процесу
Донецького національного університету імені Василя Стуса

ПОНЯТТЯ «ВВЕДЕННЯ ПРАВ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ В ГОСПОДАРСЬКИЙ ОБОРОТ»

У статті досліджується питання господарського обороту прав промислової власності, в тому числі і питання щодо введення таких прав в оборот. Метою роботи є уточнення визначення поняття «введення прав промислової власності в господарський оборот».

На основі аналізу результатів загальнотеоретичних і спеціальних наукових досліджень, чинного законодавства встановлено, що поняття «оборот» та «ринок» є взаємопов'язаними, але не тотожними, оборот є складовою частиною ринку. Оборот опосередковується горизонтальними правовідносинами ринку, які мають характер зобов'язальних (договірних) правовідносин між суб'єктами процесу обміну. Під час проведеного дослідження уточнено визначення поняття «господарський оборот»: це сукупність відносин між спеціальними учасниками (підприємцями) щодо руху благ на ринку, які виникають на підставі відповідних господарських договорів. Зроблено висновок, що майнові права на об'єкти промислової власності, враховуючи їх функціональне призначення, залучаються саме до господарського обороту.

Внаслідок проведеного опрацювання запропоновано розмежування на: оборот матеріальних благ (продукт, обладнання тощо), в яких втілені об'єкти промислової власності (оборот речей), та оборот майнових прав на об'єкти промислової власності (оборот прав). Визначено, що введення об'єкта в оборот – це дії щодо першої передачі блага (матеріального або нематеріального). На основі вищеведеного «введення в оборот» також поділяється на введення в оборот матеріальних благ (речей) та введення в оборот майнових прав (немайнових благ). Автором зроблено висновок, що під час введення в оборот матеріальних благ об'єктів промислової власності реалізується правомочність використання, а щодо введення в оборот майнових прав промислової власності реалізується правомочність розпорядження. Встановлено, що правовою формою введення прав промислової власності в господарський оборот є договір, на підставі якого виникають договірні та інші зобов'язальні правовідносини. Підсумком проведеного дослідження пропонується уточнення визначення поняття «введення прав промислової власності в господарський оборот».

Ключові слова: промислова власність, інтелектуальна власність, майнові права промислової власності, виключні права, введення в оборот, господарський оборот, оборот прав промислової власності.

Постановка проблеми. Основою інноваційної діяльності є залучення прав промислової власності в господарський оборот. Рівень правової регламентації цих відносин впливає на реальний стан використання у господарській діяльності результатів науково-технічної діяльності, якість захисту прав промислової власності, динаміку розвитку ринку прав інтелектуальної власності та інновацій. Для ефективного впорядкування суспільних відносин у сфері введення прав промислової власності в господарський оборот важливим є з'ясування сутності і визначення поняття «введення прав промислової власності в господарський оборот».

На законодавчому рівні застосовуються різні терміни для позначення зазначених дій, зокрема «введення в господарський оборот»,

«введення у цивільний оборот», «використання результатів науково-технічної діяльності» тощо. При цьому визначення терміна «введення прав промислової власності в господарський оборот» відсутнє. Господарський оборот прав промислової власності, на відміну від обороту матеріальних об'єктів, є новим явищем для українського правопорядку і на тепер ще не отримало достатньої правової регламентації.

Стан наукового дослідження. Теоретичні питання, пов'язані із оборотом прав інтелектуальної власності загалом та прав промислової власності зокрема, розглядалися у наукових працях таких учених, як В. А. Дозорцев, О. П. Сергєєв, С. М. Брагусь, О. А. Рузакова, І. Ф. Коваль, М. А. Астахова, Ю. В. Винниченко, В. М. Крижна, О. В. Безух та інші.

Водночас спеціальне дослідження поняття «введення прав промислової власності до господарського обороту» у вітчизняній науці не проводилось. Вищенаведене вказує на актуальність наукового дослідження.

Мета статті. З огляду на зазначене метою статті є уточнення визначення поняття «введення прав промислової власності в господарський оборот».

Виклад основного матеріалу. Поняття «право промислової власності» у суб'єктивному розумінні охоплює сукупність майнових (виключних) прав на об'єкти промислової власності. Своєю чергою майнове (виключне) право на об'єкт промислової власності включає такі правомочності: право на використання об'єкта промислової власності; виключне право дозволяти використання об'єкта промислової власності; виключне право перешкоджати неправомірному використанню об'єкта промислової власності, в тому числі забороняти таке використання; інші майнові права промислової власності, встановлені законом [1, с. 69–70]. Перелік об'єктів прав промислової власності закріплений у Паризькій конвенції про охорону промислової власності, яка є частиною національного законодавства [2], а також відображений у ч. 1 ст. 155 Господарського кодексу України від 16.01.2003 № 436-IV (далі – ГК України).

Для визначення поняття «введення прав промислової власності в господарський оборот» доцільно проаналізувати такі взаємопов'язані категорії, як: «оборот», «ринок», «цивільний оборот», «господарський оборот», «введення в оборот» тощо.

З точки зору семантики термін «оборот» є досить багатозначним. Так, в енциклопедичних джерелах «оборот» визначається як обіг, рух яких-небудь благ [3]. Також оборот визначають як торгово-промислові, фінансові операції з метою отримання прибутку. З такого визначення вбачається, що оборот визначається як операція [4]. Останній термін походить від лат. “operatio” – дія і характеризується як певна сукупність дій. Також визначають оборот як повний (що повторюється) цикл обігу коштів і товарів [5]. В іншому джерелі оборот визначається як: 1) замкнений цикл; 2) рух товарів, коштів у ході відтворювального процесу [6]. Тобто сутність слова «оборот» означає певну сукупність дій щодо руху товарів та інших благ.

Суміжним до терміна «оборот» є термін «ринок» – сукупність процесів і процедур, які забезпечують обмін між покупцями (споживачами) і продавцями (постачальниками) окремих товарів і послуг [7]. Для

з'ясування місця поняття «оборот прав промислової власності» в системі ринкових відносин слід зазначити визначення поняття «ринок» в юридичній площині. У законодавстві під ринком розуміють сферу обороту тих чи інших товарів. Так, відповідно до Закону України «Про захист економічної конкуренції» від 11.01.2001 № 2210-III ринок товару – це сфера обороту товару (взаємозамінних товарів), на який протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція. Ринок теплової енергії визначений як сфера обороту теплової енергії як товару, на який є попит і пропозиція (ст. 1 Закону України «Про теплопостачання» від 02.06.2005 № 2633-IV).

Науковці визначають ринок як «сукупність цивільно-правових і господарських правовідносин, які виникають у разі випуску та обігу цінних паперів та їх похідних» [8, с. 50]. Є. О. Суханов вважає, що угоди щодо відчуження або іншої передачі цінних паперів від одних осіб іншим становлять поняття «оборот», який є юридичним вираженням економічної категорії «ринок» [9, с. 3–4]. Автор ототожнює ринок і відносини товарообміну [10, с. 4].

Однак з наведеними висновками можна погодитись частково, оскільки ринок, окрім вищевказаних цивільних та господарських відносин між учасниками товарообміну, включає й інші. Так, в юридичній літературі відзначається, що ринкові відносини є неоднорідними як за суб'єктами, так і за змістом. До їх відмітних ознак можна віднести такі: а) можуть бути ринкові відносини як у широкому, так і вузькому сенсі; б) права та обов'язки суб'єктів ринкових відносин визначаються або на основі договору, або на основі актів державних органів та органів місцевого самоврядування, або впливають з повноважень державних органів; в) ринкові відносини можуть виникати як між рівними сторонами, так і між суб'єктами, що перебувають у нерівному статусі [11, с. 10]. Також відзначається, що залежно від структури ці відносини можна розглядати у вузькому і широкому сенсі слова. У вузькому сенсі це майнові, товарно-грошові відносини, засновані на рівності сторін; у широкому – це ринкові відносини у вузькому сенсі плюс податкові, фінансові, банківські, трудові (наприклад, щодо соціального захисту безробітних) відносини, відносини, що виникають з приватизації та інші [12, с. 49]. З наведеного видається, що правовідносини ринку поділяються на: відносини між рівними сторонами (суб'єкти господарювання) з приводу обороту (в теорії так звані горизонтальні відносини); відносини між суб'єктами з нерівним

статусом (наприклад, суб'єкт господарювання і держава тощо) з приводу здійснення управлінських, контрольних, наглядових та інших функцій (вертикальні відносини). При цьому права і обов'язки між юридично рівними сторонами з приводу обміну (обороту) виникають на підставі договорів, тобто зобов'язальні договірні відносини є відносинами обороту.

Резонним видається висновок Є. П. Губіна, який зазначає, що іноді ринок з правової точки зору розглядають як сукупність операцій, що здійснюються з метою взаємного обміну. Але це занадто спрощене розуміння ринку. І мається на увазі, швидше за все, підприємницький оборот, а не ринок [13, с. 490].

З проведеного аналізу витікає, що поняття «оборот» та «ринок» є взаємопов'язаними, але не тотожними, оборот є складовою частиною ринку. Оборот опосередковується горизонтальними правовідносинами ринку, які мають характер зобов'язальних (договірних) правовідносин між суб'єктами процесу обміну.

Економісти, своєю чергою, розглядають оборот як певний замкнений цикл, який проходять товари й кошти, становлячи при цьому два потоки, які нескінченно повторюються [14, с. 58]. Економічний оборот – це круговий рух реальних економічних благ, що супроводжується зустрічним потоком грошових доходів і витрат [15]. У такому разі видається, що за економічним змістом поняття оборот є похідним від ринку.

Правовою формою економічного обороту в юридичній літературі вважають цивільний оборот [16, с. 71]. Цивільний оборот, за визначенням Г. Ф. Шершеневича, є сукупністю всіх взагалі юридичних правочинів, що здійснюються членами громадянського суспільства [17]. В. А. Дозорцев під цивільним оборотом розуміє сукупність відносин у сфері виробництва та обміну, врегульованих цивільним правом незалежно від того, чи виникли вони із цивільно-правового правочину, адміністративно-розпорядчого акта або їх комбінацій [18, с. 57]. Також у правовій науці висловлюється точка зору, відповідно до якої цивільний оборот є не що інше, як сукупність правовідносин, що відображають перехід суб'єктивних цивільних прав на ті або інші блага [19, с. 69]. М. А. Астахова зазначає, що вітчизняною наукою дореволюційного і радянського періоду було вироблено дві основні концепції цивільного обороту: як сукупність юридичних фактів; як сукупність відносин [20, с. 48].

Правові відносини – це вольові суспільні відносини, які виникають на основі норм права, учасники яких мають суб'єктивні права та юридичні обов'язки. Структура

правовідносин складається з таких елементів, як: суб'єкти; об'єкт; зміст (права й обов'язки сторін; юридичні факти) [21]. Цивільний оборот так само має основні елементи, що притаманні правовідносинам: об'єкт обороту; суб'єкти обороту; зміст обороту. Так, у ракурсі промислової власності об'єктами обороту виступають не тільки матеріальні носії, але й майнові права на об'єкти промислової власності; суб'єктами обороту є суб'єкти господарювання; зміст обороту складається з вольових дій суб'єктів, що спрямовані на встановлення, зміну або припинення суб'єктивних прав та обов'язків, які виражаються у формі договору або інших правочинах.

Різновидом цивільного обороту або його частиною є господарський оборот, який має свої характеристики та особливості. Так, Є. О. Суханов відзначає, що порівняно з цивільним оборотом підприємницький оборот – це частина цивільного обороту, сукупність відповідних відносин за участю підприємців (професійних учасників майнового обороту) [22, с. 66]. М. А. Рожкова робить висновок, що як учасники комерційного обороту розглядаються громадяни-підприємці без утворення юридичної особи, юридичні особи – комерційні організації, а також некомерційні організації та органи державної влади, коли вони цілеспрямовано вступають у цивільний оборот. Учасником комерційного обороту у будь-якому разі не може бути громадянин. Таким чином, поняття «комерційний оборот» порівняно з поняттям «цивільний оборот» є значно вужчим [23, с. 79]. На підставі аналізу юридичної літератури [24, с. 208, 494] вказаний науковець доходить висновку, що поняття «комерційний оборот» отожднюється з поняттями «господарський оборот», «економічний оборот», «комерційна практика» і т. д. [23, с. 78]. Однак у частині отожднення зазначених понять з економічним оборотом слід зауважити, що економічний і господарський оборот хоча і схожі за своїм змістом, але є різними за своєю природою. Економічний оборот, як зазначено вище, є економічною категорією, що за змістом безпосередньо пов'язаний з товарообігом, відображає рух економічних благ від однієї особи до іншої. Регулювання економічного обороту здійснюється за допомогою законів ринку, в тому числі закону попиту та пропозиції, закону вартості. Економічний оборот завжди будується на оплатній основі.

Стосовно поняття «господарський оборот» у літературі містяться різні визначення. Так, Є. П. Губін зазначає, що підприємницький оборот по суті являє собою сукупність

цивільно-правових угод у сфері підприємницької діяльності [13, с. 70]. За висновком М. А. Рожкової «комерційний оборот» – це сукупність актів компенсаційного обміну не заборонених до обігу об'єктів цивільних прав, що систематично здійснюється між підприємцями або між підприємцями та іншими суб'єктами цивільного права у випадках, коли останні цілеспрямовано здійснюють необхідну для їх функціонування господарську діяльність [23, с. 80]. О. В. Безух робить висновок, що господарський оборот – сукупність взаємопов'язаних відносин між учасниками ринку, що виникає внаслідок руху товару на ринку [25, с. 40]. З огляду на попередній аналіз та наведені визначення, можна зробити висновок, що «господарський оборот» – це сукупність відносин між спеціальними учасниками (підприємцями) щодо руху благ на ринку, які виникають на підставі відповідних господарських договорів.

Стосовно розмежування понять «цивільний оборот» та «господарський оборот» слушним є висновок О. В. Безуха, що цивільний та господарський оборот відрізняються: принципами побудови, правового регулювання та забезпечення обороту, його призначенням, правовим статусом учасників, порядком виникнення прав і обов'язків, економічними та відповідно правовими наслідками обороту, відповідальністю учасників та порядком її застосування тощо [25, с. 40].

З урахуванням вищенаведеного також видається, що господарський оборот виникає під час та у зв'язку зі здійсненням господарської діяльності, а тому відносини, які виникають у процесі обороту, підпадають під регулювання норм господарського права. Підтвердженням цього є закріплення законодавцем саме в Господарському кодексі України переліку об'єктів прав інтелектуальної власності, які використовуються у сфері господарювання, тобто об'єкти промислової власності (ч. 1 ст. 155 ГК України). Як відзначається з цього приводу в науковій літературі, процеси використання результатів науково-технічної творчості становлять невід'ємну складову частину господарської діяльності, спрямованої на промислове виробництво товарів, виконання робіт, надання послуг [26, с. 211]. У цьому зв'язку слід цілком погодитись з висновком І. Ф. Коваль, що право промислової власності має галузеву ідентифікацію як інститут господарського права [26, с. 96].

Отже, з наведеного можна зробити висновок, що майнові права на об'єкти промислової власності, враховуючи їх функціональне призначення, залучаються саме до господарського обороту.

Для подальшого аналізу визначення поняття «введення прав промислової власності в господарський оборот» слід врахувати, що об'єктами господарського обороту можуть бути не тільки матеріальні блага, а й майнові права, тому господарський оборот у сфері промисловості слід розмежовувати на оборот матеріальних благ (продукція, обладнання тощо) (оборот речей) та оборот майнових прав на об'єкти промислової власності (оборот прав). Такий висновок впливає із положень чинного законодавства, а саме відповідно до ч. 1 ст. 177 Цивільного кодексу України від 16.01.2003 № 435-IV (далі – ЦК України) об'єктами цивільних прав (оборотоздатність яких передбачена ч. 1 ст. 178 ЦК України) є речі, у тому числі гроші та цінні папери, інше майно, майнові права, результати робіт, послуги, результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформація, а також інші матеріальні і нематеріальні блага. А виходячи з аналізу положень ч. 1 ст. 199 та ч.ч. 1, 2 ст. 418 ЦК України, зокрема видається, що і майнові права інтелектуальної власності можуть бути об'єктами обороту, окрім випадків, передбачених законодавством. При цьому відповідно до ч. 1 ст. 419 ЦК України право інтелектуальної власності (складником якого є майнові права інтелектуальної власності) та право власності на річ не залежать одне від одного. На думку В. А. Белова, об'єктами цивільного обороту (у всякому сенсі цього поняття) виявляються не самі об'єкти цивільних правовідносин, а суб'єктивні цивільні права, в тому числі на нематеріальні об'єкти (виключні і деякі особисті права), а також права, які взагалі не мають об'єктів (деякі зобов'язальні і деякі корпоративні права) [27, с. 77].

Стосовно визначення поняття «введення в оборот» слід враховувати семантичне тлумачення слова «введення». Так, згідно з тлумачним словником слово «вводити» зокрема означає: залучати, втягувати; робити вживаним, заводити як нововведення, зміцнювати в громадському побуті. У тому ж значенні вживається в поєднанні з висловами: у вживання; вводить у вживання, в спадщину (право) – передавати з дотриманням законних формальностей майнові, спадкові права [28].

У законодавстві словосполучення «введення в обіг» застосовується в таких значеннях: надання продукції на ринку України в перший раз (ст. 1 Закону України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» від 15.01.2015 № 124-VIII); дії суб'єкта господарювання, спрямовані на виготовлення або ввезення на митну територію України

продукції з подальшою самостійною або опосередкованою реалізацією на території України (ст. 1 Закону України «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991 року № 1023-XII); будь-яке перше платне або безоплатне постачання продукції для її розповсюдження, споживання (використання) на ринку України (ст. 1 Закону України «Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції» від 19.05.2011 року № 3390-VI).

У спеціальних законах у сфері охорони об'єктів промислової власності вживається словосполучення «введення в господарський (цивільний) обіг». Так, відповідно до ч. 3 ст. 31 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15.12.1993 № 3687-XII не визнається порушенням прав, що впливають з патенту, введення в господарський обіг виготовленого із застосуванням запатентованого винаходу (корисної моделі) продукту будь-якою особою, яка придбала його без порушення прав власника. Аналогічні правила містяться в положеннях ч. 3 ст. 22 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» від 15.12.1993 № 3688-XII, ч. 6 ст. 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15.12.1993 № 3689-XII та інших законах. У наведених нормах відображено так званий «принцип вичерпання прав», який полягає в тому, що виключні права промислової власності не поширюються на будь-які дії з використання матеріальних носіїв створених і розповсюджених власником виключних прав або з його дозволу. Як відзначає І. Ф. Коваль, у загальному вигляді зміст вичерпання прав полягає в тому, що дія майнових прав інтелектуальної власності поширюється лише на перше правомірне введення продукту (товару, примірника), виготовленого із застосуванням об'єкта інтелектуальної власності, у цивільний чи господарський оборот, тоді як подальший перепродаж цього продукту здійснюється без дозволу правовласника і без сплати йому винагороди та не може бути ним обмежений чи заборонений за умови дотримання вимог, встановлених законодавством [29, с. 37].

Таким чином, з наведеного видається, що введення об'єкта в оборот розуміється як дії щодо першої передачі блага (матеріального або нематеріального).

Наведений висновок знаходить своє підтвердження і в юридичній літературі, де поняття «введення у цивільний оборот» пов'язують із поняттям юридичного факту, тобто факту реальної дійсності, з яким норми права пов'язують настання юридичних наслідків [30, с. 49]. З цього ж приводу

Ю. В. Винниченко зазначає, що сутність цього факту реальної дійсності полягає в тому, що у цивільний оборот включаються («вводяться», з'являються вперше) нові, раніше відсутні в ньому, об'єкти [31, с. 97].

Як зазначалось вище, господарський оборот промислової власності поділяється за об'єктами обороту на оборот матеріальних речей (благ) та оборот майнових прав, і «введення в оборот» як дії щодо першого передання поділяються на введення в оборот матеріальних благ (речей) та введення в оборот майнових прав (немайнових благ).

Стосовно введення в оборот матеріальних благ (продукти, вироби тощо) слід відзначити, що в законодавстві відсутнє визначення поняття «введення в оборот», однак сам термін та способи введення в оборот зазначаються. Так, у ч. 2 ст. 28 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», ч. 2 ст. 20 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки», ч. 4 ст. 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» містяться положення про різні способи «введення в оборот» (що ототожнюється із поняттям використання).

У юридичній літературі відзначають, що термін «введення в оборот» вживається в переліку дозволених правовласнику способів використання охоронюваних об'єктів. Так, О. П. Сергєєв ототожнює поняття «введення в оборот» з поняттям «використання», яке охоплює всі охоронювані патентом дії, передбачені законодавством щодо запатентованого об'єкта, – виготовлення, застосування, ввезення, зберігання, пропонування до продажу, продаж і т.д. продукту, створеного з використанням охоронюваного рішення, а також застосування способу, що охороняється патентом на винахід [32, с. 517]. З приводу способів використання охоронюваних об'єктів патентного права в літературі відносять: виготовлення, застосування, продаж, ввезення, зберігання, пропозицію до продажу, технічне обслуговування, ремонт, укладені стосовно продукту договори оренди, підяду, міни і т. д. [33, с. 371].

З наведеного видається, що термін «введення в оборот» у спеціальних законах застосовується у контексті реалізації правомочності використання охоронюваних об'єктів промислової власності.

З урахуванням викладеного можна зробити висновок про те, що оборот матеріальних благ (речей) об'єктів промислової власності у разі їх першого відчуження правомочною особою (ч. 3 ст. 31 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», ч. 3 ст. 22 Закону України

«Про охорону прав на промислові зразки», ч. 6 ст. 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» тощо) відбувається як процес реалізації правомочності використання об'єктів інтелектуальної власності, а у разі введення в оборот майнових прав реалізується правомочність розпорядження майновими правами.

Стосовно поняття «введення в оборот прав промислової власності» варто зауважити, що воно також не відображено в законодавстві. На рівні правової науки цей термін отримав більш ґрунтовну розробку. Так, німецький вчений В. Зак визначає термін «введення у цивільний оборот» як «правомірні, розраховані на певний час дії стосовно передачі правомочностей щодо користування та розпорядження товарами третім особам» [34, с. 17]. О. О. Рузакова стосовно результатів інтелектуальної діяльності визначає поняття «залучення у цивільний оборот» як «правомірні дії з розпорядження виключними правами як об'єктами товарно-грошових відносин, спрямовані на використання результатів інтелектуальної і прирівняної до неї діяльності третіми особами» [35, с. 73].

Як відзначають у науковій літературі, до сфери господарювання залучаються лише майнові права, яким властивий майновий та відчужуваний характер. Майнові права на об'єкти інтелектуальної власності посідають самостійне місце у складі майна суб'єктів господарювання поряд із речами, цінними паперами тощо. Ця категорія прав забезпечує можливість суб'єкта господарювання залучати інтелектуальні об'єкти, які є нематеріальними за своєю сутністю, до економічного обороту [36, с. 220].

В. А. Дозорцев звертає увагу, що для того щоб залучити результати інтелектуальної діяльності в економічний оборот, на них потрібно закріпити абсолютне право, аналогічне праву власності за функцією, але воно не може не мати іншого юридичного змісту. Виключне право виконує щодо нематеріальних об'єктів ту ж функцію, що і право власності щодо матеріальних [37, с. 36].

Як зазначено вище, якщо в процесі обороту матеріальних носіїв (матеріальних благ) об'єктів промислової власності реалізується правомочність використання, то майнові права вводяться в оборот шляхом реалізації правомочності розпорядження. Такий висновок знаходить своє підтвердження у гл. 75 ЦК України та інших нормах законодавства (ст. 1115 ЦК України, ст. 366 ГК України, ч. 3 ст. 424 ЦК України), присвячених розпорядженню майновими правами інтелектуальної власності. Слід зазначити, що відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 1107 ЦК України

перелік способів введення в оборот майнових прав промислової власності не є виключним, що також впливає з ч. 1 ст. 178 ЦК України, відповідно до якої об'єкти цивільних прав (до яких належать і майнові права промислової власності), окрім відчуження або передання в порядку правонаступництва чи спадкування, можуть відчужуватись або передаватись іншим чином.

Найпоширенішою правовою формою введення прав на об'єкти промислової власності в господарський оборот слід визнати договір. З цього приводу О. О. Рузакова зазначає, що залучення виключних прав у цивільний оборот здійснюється в рамках договірних зобов'язальних правовідносин. Внесення виключних прав до статутного капіталу юридичної особи також є формою зобов'язальних правовідносин [35, с. 81].

Як зауважує І. Ф. Коваль, ефективність реалізації відносин у сфері промислової власності може бути забезпечена лише в разі набуття ними правової форми відповідних правовідносин. Саме через відповідну правову форму відбувається реалізація відносин промислової власності, досягнення мети правового регулювання у цій сфері [26, с. 19–22].

З урахуванням вищевикладеного можна дійти висновку, що правовою формою введення прав промислової власності в господарський оборот здебільшого є договір, на підставі якого виникають договірні та інші зобов'язальні правовідносини. З урахуванням зазначеного загалом відносини в сфері промислової власності з приводу введення в господарський оборот матеріальних і нематеріальних благ можна охарактеризувати як сукупність договірних зобов'язальних правовідносин у сфері господарювання, які опосередковують реалізацію правомочностей: використання об'єкта промислової власності (перше введення продукту, виготовленого із застосуванням об'єкта промислової власності, у цивільний чи господарський оборот) і розпорядження майновими правами на об'єкти промислової власності.

Висновки

З проведеного дослідження можна зробити такі висновки. Господарський оборот – це сукупність відносин між спеціальними учасниками (підприємцями) щодо руху благ на ринку, які виникають на підставі відповідних господарських договорів. Майнові права на об'єкти промислової власності, враховуючи функціональне призначення об'єктів промислової власності, залучаються саме до господарського обороту, тобто в господарсько-правовій сфері.

Слід розмежовувати оборот матеріальних благ (продукт, обладнання тощо), в яких втілені об'єкти промислової власності (оборот речей) та оборот майнових прав на об'єкти промислової власності (оборот прав). У разі введення в оборот матеріальних благ об'єктів промислової власності реалізується правомочність використання, а щодо введення в оборот майнових прав промислової власності реалізується правомочність розпорядження.

На основі проведеного дослідження пропонується визначення поняття «**введення прав промислової власності в господарський оборот**» як: сукупність зобов'язальних правовідносин у сфері господарювання, в яких відбувається розпорядження майновими правами на об'єкти промислової власності.

Список використаних джерел:

1. Оверковський К. В. Щодо визначення поняття «права промислової власності». *Правничий часопис Донецького університету*. № 1 (37) 2019. Вінниця : Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2019. 182 с. С. 63–71, с. 69–70.
2. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року (дата набрання чинності для України 25 грудня 1991 р.). *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_123 (дата звернення: 19.02.2020).
3. Ожегов С. И. Толковый словарь русского языка. Оборот. URL: <https://slovarozhegova.ru/word.php?wordid=17741> (дата звернення: 19.02.2020).
4. Большой толковый словарь русского языка: А–Я. Оборот. / Сост., гл. ред. канд. филол. наук С. А. Кузнецов. Санкт-Петербург : Норинт, 1998. с. 1534, с. 680.
5. Словарь русского языка: в 4-х т. / РАН, Ин-т лингвистических исследований; Под ред. А. П. Евгеньевой. 4-е изд., стер. Москва : Рус. яз., Полиграфресурсы, 1999. Т. 2. К–О. 1999. 736 с. С. 556–557.
6. Большой юридический словарь. / Борисов А. Б. Москва : Книжный мир, 2010. 848 с. С. 448.
7. Риннок. *Вікіпедія. Вільна енциклопедія*. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Рынок> (дата звернення: 19.02.2020).
8. Онуфрієнко О. Система державного регулювання ринку цінних паперів: принципи побудови. *Підприємництво, господарство та право*. 2002. № 5. С. 50–52.
9. Суханов Е. А. Вступительная статья к кн.: Белов В. А. Ценные бумаги в российском гражданском праве / Под ред. проф. Е. А. Суханова. Москва : ЮрИнфор, 1996. 438 с. С. 3–4.
10. Гражданское право: в 2 т. Том 1: Учебник / Отв. ред. проф. Е. А. Суханов. Москва : Издательство БЕК, 2000. 816 с.
11. Мехедова В. В. Способы защиты прав субъектов рыночных отношений (вопросы общей теории права) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Казань, 2005. 36 с.
12. Ведяхин В. М., Ревина С. Н. Об особенностях рыночных правоотношений. *Журнал российского права*. 2002. № 8.
13. Предпринимательское право Российской Федерации / Отв. ред. Е. П. Губин, П. Г. Лахно. Москва : Юристъ, 2005. 1001 с. С. 490.
14. Макконнел К., Брю С., Экономикс. Принципы, проблемы и политика. В 2-х томах, том. 1, Москва : Республика, 1993, 800 с. С. 58.
15. Экономический оборот. *Сайт «Финансовый анализ»*. URL: <http://1-fin.ru/?id=281&t=1498> (дата звернення: 19.02.2020).
16. Братусь С. Н. О понятии гражданского оборота в советском гражданском праве: докл. на заседании сектора гражд. права Всесоюз. ин-та юрид. наук. *Советское государство и право*. 1949. № 11. С. 71–72.
17. Шершеневич Г. Ф. Торговое право. Том I. Введение. Торговые деятели. Изд. четвертое. Санкт-Петербург. По изданию 1908 г. URL: <http://allpravo.ru/library/doc1785p0/instrum1786/item1787.html> (дата звернення: 19.02.2020).
18. Дозорцев В. Л. Объекты права государственной социалистической собственности и их классификация. *Советское государство и право*. 1949. № 1. С. 57.
19. Объекты гражданского оборота: *Сборник статей. Серия «Анализ современного права»* / Отв. ред. М. А. Рожкова. Москва : Статут, 2007. С. 68–94.
20. Астахова М. А. Оборот прав на результаты интеллектуальной деятельности : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Тюмень, 2007. 182 с. С. 48.
21. Правовідносини. *Вікіпедія. Вільна енциклопедія*. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Правоотношение> (дата звернення: 19.02.2020).
22. Гражданское право. В 4 т. Т. 1: Общая часть : учебник для студентов вузов / Ем В. С. и др. ; отв. ред. Е. А. Суханов. 3-е изд., перераб. и доп. Москва : Волтерс Клувер, 2006. 720 с. С. 66.
23. Рожкова М. А. Мирова сделка: использование в коммерческом обороте. Москва : Статут, 2005. 572 с. С. 79. URL: http://rozhkova.com/books_text/MSIKO.html (дата звернення: 19.02.2020).
24. Комаров А. С. Ответственность в коммерческом обороте. Москва : Юридическая литература, 1991. 208 с.; Новоселова Л. А. Сделки уступки права (требования) в коммерческой практике. Факторинг. Москва : Статут, 2003. 494 с.
25. Безух О. В. Господарський (комерційний) та цивільний обороти: сутність та відмінності в умовах ринкової економіки. *Приватне право і підприємництво*. 2016. Вип. 16. С. 35–41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Prip_2016_16_4 (дата звернення: 19.02.2020).
26. Коваль І. Ф. Господарсько-правове регулювання відносин у сфері промислової власності : монографія. Донецьк : Юго-Восток, 2013. 640 с. С. 96.
27. Белов В. А. Объект субъективного гражданского права, объект гражданского правоотноше-

ния и объект гражданского оборота: Содержание и соотношение понятий. Объекты гражданского оборота: Сборник статей. Анализ современного права. Москва : Статут, 2007. С. 6–77. URL: <https://studfiles.net/preview/1956225/page:8/> (дата звернення: 19.02.2020).

28. Ушаков Д. Н. Большой толковый словарь русского языка. URL: <https://ushakovdictionary.ru/word.php?wordid=4154> (дата звернення: 19.02.2020).

29. Коваль І. Ф. Комерціалізація прав інтелектуальної власності : навчальний посібник. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 272 с., с. 37.

30. Красавчиков О. А. Юридические факты в советском гражданском праве / Науч. ред.: Ем В. С. *Категории науки гражданского права. Избранные труды*: в 2 т. Т. 2. Москва, 2005. 494 с. С. 49.

31. Винниченко Ю. В. Неправомірне введення об'єктів у цивільний оборот: проблема розуміння. *Юридичні записки*. Одеса. № 1. 2013. С. 96–104. С. 97.

32. Сергеев А. П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации : учеб-

ник. 2-е из., перераб. и доп. Москва : ТК Велби, изд. Проспект, 2005. 752 с. С. 517.

33. Харківська цивілістична школа: здійснення та захист права інтелектуальної власності : монографія / І. Ф. Спасібо-Фатєєва, В. І. Жуков, Н. Є. Яркіна та ін. ; під заг. ред. І. Ф. Спасібо-Фатєєвої. Харків : Право, 2018. 696 с., с. 371.

34. Пирогов В. В. Введение в хозяйственный оборот: проблемы толкования. *Патенты и лицензии*. 2002. № 5. С. 17.

35. Рузакова О. А. Система договоров о создании результатов интеллектуальной деятельности и распоряжении исключительными правами : дисс. ... докт. юрид. наук. Москва, 2007. 499 с., с. 73.

36. Господарське право : практикум / А. Г. Бобкова (кер. авт. кол.), Ю. О. Моїсеєєв, Ю. М. Павлюченко та ін. ; за заг. ред. А. Г. Бобкової. Харків : Право, 2018. 592 с.

37. Дозорцев В. А. Интеллектуальные права: Понятие; Система; Задачи кодификации: Сборник статей. Исследовательский центр частного права. Москва : Статут, 2003. 416 с., с. 36.

The article deals with the issue of economic turnover of industrial property rights, including the issue of the introduction of such rights into circulation. The purpose of the paper is to clarify the definition of "introduction of industrial property rights into the economic turnover".

Based on the analysis of the results of the theoretical and specific scientific researches, the current legislation established that the terms "turnover" and "market" are interrelated, but not identical, turnover is a component of the market. Turnover is mediated by horizontal legal relationships of the market, which have the character of binding (contractual) legal relations between the subjects of the exchange process. The study clarifies the definition of "economic turnover", namely, the totality of relations between special participants (entrepreneurs) on the movement of goods in the market, which arise on the basis of relevant economic agreements. It is concluded that property rights to industrial property objects, given their functional purpose, are involved in economic turnover.

As a result of the elaboration, it is proposed to distinguish between: turnover of tangible goods (product, equipment, etc.) in which the objects of industrial property (turnover of things) are embodied and the turnover of property rights to objects of industrial property (turnover of rights). It is determined that putting an object into circulation is the first transfer of goods (tangible or intangible). On the basis of the above, "putting into circulation" is also divided into putting into circulation tangible goods (things) and putting into circulation property rights (non-property benefits). The author concludes that the involvement in circulation of tangible goods of industrial property objects realizes the right to use, and the involvement in circulation of industrial property rights. The result of the study suggests clarifying the definition of "introduction of industrial property rights into the economic turnover".

Key words: industrial property, intellectual property, property rights of industrial property, exclusive rights, involvement in circulation, economic turnover, turnover of industrial property rights.